

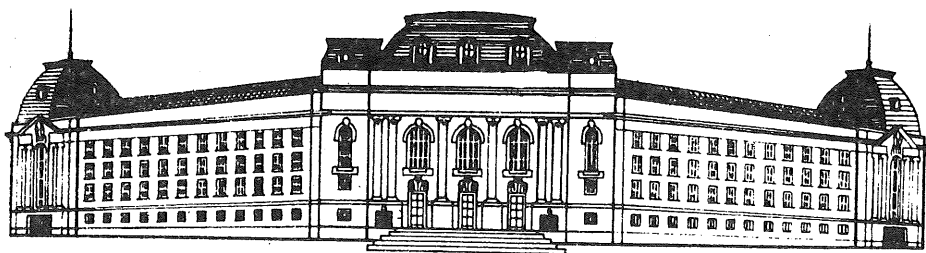
СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
СОФИЙСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ СВЯТОГО КЛИМЕНТА ОХРИДСКОГО
ST. KLIMENT OHRIDSKI UNIVERSITY OF SOFIA

3/2012

**Съпоставително
езикознание**

**Сопоставительное языкознание
Contrastive Linguistics**

Съпоставително езикознание

СПИСАНИЕ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
XXXVII, 2012, № 3

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪПОСТАВИТЕЛНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

- Петя Асенова (София), Уте Дукова (Франкфурт на Майн) – *Ното*
Balsanicus в опозиция *свет / мрак* 5
- Максим Стаменов (София) – Понятието за *кеф* между езици и култури 14

ТЕОРЕТИЧНИ ВЪПРОСИ НА ЕЗИКОЗНАНИЕТО

- Yana Chankova (Blagoevgrad) – Generating External Arguments in Old Icelandic 25
- Димитрина Хамзе (Пловдив) – Категориите на комичното в перспективата на
иронията в когнитивно-прагматичен аспект 38

ДИСКУСИИ, ОБЗОРИ И НАУЧНИ СЪОБЩЕНИЯ

- Румен Сребранов (София – Таракия, Молдова) – Облиците *ще, има и няма*
за образуване на бъдещи форми – частици или глаголни форми? 50

ПО ПОВОД НА...

Елена Годорова (София) – Традиции и нови теории в българското езикознание	57
---	----

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ

<i>И. Червенкова.</i> Сопоставително изследване на руската и българската лексика. (Палмира Легурска, София)	66
<i>П. Легурска.</i> Сопоставителни лексикални анализи и основа за съпоставка (Ничка Бечева, София)	69
<i>Н. Михайлова-Сталянова.</i> <i>Verba percipiendi</i> в български и полски език (Витка Делева, София)	75
<i>М. Стаменов.</i> Съдбата на турцизмите в българския език и в българската култура. (Стефана Димитрова, София)	80
<i>Б. Парашкевов.</i> Отименна лексика в словника на българския език. Енциклопедичен речник на производни от собствени имена (Сабина Павлова, София)	83
<i>М. Пенчева.</i> Когнитивна лингвистика. Речник на понятията и термините (Александра Багашева, София)	86
<i>М. Цибранска-Костова.</i> Покаяната книжнина на Българското средновековие IX–XVIII век. Езиково-текстологични и културологични аспекти (Гатяна Славова, София)	88
<i>Ю. Стоянова.</i> Ранно езиково развитие. От първите звукови последователности до многословни изказвания (Енчо Герганов, София)	92
<i>В. Alexiev.</i> Knowledge-oriented Terminography (Мария Попова, София)	95
<i>Е. С. Узенёва.</i> Болгарская свадьба: этнолингвистическое исследование (Василка Алексова, София)	99
Проблеми на балканското и славянското езикознание (ред. <i>И. Харалампиев и др.</i>) (Мартин Стефанов, София)	100
Състояние и проблеми на българската ономастика. Т. 11. Материали от международна научна конференция <i>Славянска и балканска ономастика</i> , посветена на 70-годишнината от рождението на проф. д-р Лудвиг Селимски (Димитрина Михайлова, София)	105

ГОДИШНИНИ

Велка Попова (Шумен) – Юлиана Стоянова на 60 години	109
Библиография на трудовете на Юлиана Стоянова (съст. Велка Попова, Шумен)	113

ХРОНИКА

Александра Багашева (София) – XV международна конференция по морфология във Виена	121
Мария Илич (Белград) – Осемнадесета конференция по балканско и южнославянско езикознание, литература и фолклор (Вашингтонски университет, Сиатъл, 29–31 март 2012)	122

БИБЛИОГРАФИЯ

Соня Бояджиева (София) – Български езиковедски дисертации за 2002 г.	126
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

- Петя Асенова (София), Уте Дукова (Франкфурт-на-Майне) – *Ното Valcanicus* в оппозиции *свет / мрак* 5
- Максим Стаменов (София) – Понятие *кайфа* между языками и культурами 14

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ВОПРОСЫ ЯЗЫКОЗНАНИЯ

- Yana Chankova (Blagoevgrad) – Generating External Arguments in Old Icelandic 25
- Димитрина Хамзе (Пловдив) – Категории комического в перспективе иронии в когнитивно-прагматическом аспекте 38

ДИСКУССИИ, ОБЗОРЫ И НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ

- Румын Сребрянков (София – Тараклия, Молдова) – Сущность форм *ще, има, няма* при образовании форм будущего времени – частицы это или глагольные формы? 50

ПО ПОВОДУ...

- Елена Тодорова (София) – Традиции и новые теории в болгарском языкознании 57

РЕЦЕНЗИИ И АННОТАЦИИ

ГОДОВЩИНЫ

- Велка Попова (Шумен) – Юлияне Стояновой 60 лет 109
- Библиография трудов Юлияны Стояновой (сост. Велка Попова, Шумен) 113

ХРОНИКА

БИБЛИОГРАФИЯ

семинарите, обособени в следните тематични области: (1) *Заемането в морфологията: форма и значение* с организатори Нино Амаридзе (Университетът в Уртрехт), Петър Аракадиев (Руска академия на науките) и Ясухиро Коджима (Токийски университет за чуждестранни изследвания). (2) *Концептуална яркост и ранна детска морфология* с организатори Сабине Лаха (Австрийска академия на науките) и Елена Трибушинина (Университетът в Уртрехт). (3) *Екзо-лексикални променливи на моно- и билингвалното обработване на морфологична информация* с организатори Мадлен Вога (Университет Монпелие III), Елен Жиродо (Университет Тулуза II) и Ана Анастасидис-Симеонидис (Солунски университет „Аристотел“). (4) *Изучаване на граматическия род* с организатори Микеле Лопоркаро (университетът в Цюрих), Таня Пакирони (университетът в Цюрих) и Ана Торнтън (университет Л'Акуила). (5) *Четене, правопис и лексикална морфология при четене от нормално развиващи се индивиди и от деца с дислексия* с организатори Кристина Бурани (Институт по когнитивни науки и технологии, Рим) и Даниела Трафиканте (Католически университет, Милано).

Въпреки наситената програма и интензивния обмен на мнения, някои от

които противоречиви и дори крайни, умората не бе сред емоциите, завладяващи участниците от всички краища на света. Похвално е, че сред участниците имаше представители на два български университета – Софийския университет (в общата сесия) и Югозападния университет (в семинара *Заемането в морфологията: форма и значение*). Основното споделено чувство бе интелектуална наслада, придружена от настървение за по-нататъшни открития, за следващи срещи и нестихващи дискусии. Разбира се, през 2014 г. в Будапеща всеки, който се интересува от неразрешените проблеми в морфологията, може да изрази мнението си и да чуе това на ентузиастични от цял свят. За любопитните програмата и абстрактите на всички доклади и постери все още са достъпни на адрес:

<http://www.ap.wu.ac.at/imm15/>.

На по-късен етап търпеливите ще бъдат възнаградени с традиционния том с избрани статии, произтичащи от докладите в поредицата на Джон Бенджаминс *Актуални проблеми в лингвистичната теория (Current Issues in Linguistic Theory)*, планиран за 2013 г.

Александра Багашева (София)
e-mail: abagasheva@gmail.com

Осемнадесета конференция по балканско и южнославянско езикознание, литература и фолклор (Вашигтонски университет, Сиатъл, 29–31 март 2012)

Началото на провеждащите се на всеки две години конференции по балканско и южнославянско езикознание е поставено през 1978 г. от Чикагския университет.

Осемнадесетата поредна среща беше

организирана от Вашигтонския университет в Сиатъл, която събра повече от 30 участници от САЩ, Канада, Русия, Германия, Албания, Румъния, Словения, Сърбия, Македония и България, които

* Публикацията е в рамките на проекта *Език, фолклор, миграции на Балканите* (№ 178010) на Министерството на образованието и науката на Република Сърбия.

представиха общо 23 доклада (15 по езиковедие, 2 по литература, 4 по фолклор, 2 по културология). Тук накратко ще бъдат представени само лингвистичните доклади.

Конференцията беше открита с доклад на Том Пристли (Университета на Алберта, Калгари, Канада) *Мястото на местоименията в един словенски диалект*, в който той се съсредоточи върху словенския диалект, говорен в двуезичната (словенско/немска) зона на австрийска Каринтия. След анализ на постпозиционна употреба на възвратното местоимение *se* и личните местоимения в единствено число по отношения на глагола, Пристли стигна до извода, че единственият социолингвистичен фактор, който оказва влияние върху позицията на местоименията в контактния диалект на словенския, е контекстът: по-официални теми се свързват с предпоставяне на местоименията спрямо глагола, подобно на стандарта в словенския, а по-неформални теми се свързват с постпозиция на местоименията спрямо глагола, характерно за немския.

Следващият доклад *За хронологията на лексикалните заемки от албанския в славянски* беше представен от Матю Къртис (Държавен университет в Охайо). Къртис анализира заетите от албанския думи в южнославянски въз основа на диалектните албански и славянски фонологични промени. Къртис твърди, че почти всички албански заемки са влезли в славянския след отоманското завладяване на западните Балкани през XIV век.

С доклада на Хелмут Шалер (Марбургски университет, Германия) *Славянските елементи в съвременния румънски език и тяхната история* приключи първото заседание. Според виждането на Шалер моделът на заемане от славянски в румънския е обусловен от семантични фактори, които изграждат семантични полета като „природа и земеделие“, „домакинство“, „съществуване на човека“. Шалер предлага разграничаването на два типа заемки в румънския: съществуващи са-

мо в славянските езици и такива, които се срещат и в другите балкански езици. Последните могат да бъдат разглеждани като типични за балканския езиков съюз.

Докладът на Виктор Фридман (Чикагски университет) *Какво е вестник? Термините за основните цветове и балканското езиковедие* изтъква факта, че черно, бяло и червено като универсално основни цветове са най-склонни към стилистично вариране в турския вследствие на персийското влияние. От друга страна тези турцизми показват широко стилистично вариране в балканските езици. Така Фридман доказва, че терминологията на цветовете може да бъде релевантна за природата на универсалиите и за сливането и взаимопроникването на типологията и на езиковите контакти.

Следващият доклад, *Турският на Пулевски в балкански контекст*, изнесен от Андри Домбровски (Чикагски университет) анализира турския раздел на триезичния македоно-албано-турски речник на Пулевски (1875). Домбровски е направил общо описание на турския диалектен текст и е показал, че той, като ранен пример за румелийския турски, е отражение на значителна балканизация на всички езикови равнища.

Работното заседание завърши с доклада на Кели Лин Мейнард *Реконструкция на протогегийския [= протосеверноалбанския] инфинитив*. Въз основа на интервюта с носители на албанския език в Самсун, които образуват езиков анклав в Турция, Мейнард се стреми да реконструира протогегийския инфинитив като *та* + (клитика) + причастие като по-ранна степен на всеобщо предлаганата инфинитивна реконструкция *та* + (клитика) + причастие.

На втория ден от конференцията Тая Димитрова (Университет „Фридрих Шилер“, Йена) представи доклада *Езикът като главно средство за идентификация сред българските емигранти в Гърция*, който се основава на теренна работа в Гърция през 2008–2010 г. Тя ут-

върждава, че българският език представлява първостепенен фактор, чрез който българските емигранти се самоидентифицират като общност и като българи.

Грейс Фийлдър (Аризонски университет) изследва в своя доклад *Език, идентичност и стандартизация на Балканите* случая на черногорската стандартизация, при което обръща особено внимание на съюзите и дискурсивните маркери *ама, ами*.

Следобедното заседание беше посветено на въпроси, близки до литературата и фолклора. Александра Саламурович (Университет „Фридрих Шилер“, Йена) представи доклада *Културни модели на образа за самия себе си и на другостта в сръбските вестници след 2000 г.* Анализирайки сръбските медии, тя намира, че образите на съвременните немски публични фигури и политици са представени главно чрез асоциации с немското нацистко минало. Аманда Гребер (Университета в Торонто, Канада) анализира македонските читанки от 1945 до 2000 в доклада си, озаглавен *Ткачо Тито: добър език, добър гражданин и идентичност в учебниците*. Доколкото училищните учебници играят централна роля в изграждането на нацията и на наративното изграждане на идентитета, Гребер разглежда измененията в езиковия узус и обкръжаващата го реторика от диакронно гледище.

Ивелина Чизмарова (Университета „Саймън Фрейзър“, Канада) откри последния ден на конференцията с доклада *Прагматична функция на не-анафоричните определени фрази и не-дейктични показателни местоимения в българския*. Изследвайки употребата на не-анафоричните именни фрази (т. е. имена с определителен член *-ът*, показателните местоимения *този* и *онзи*, лични местоимения и т. н.) и не-дейктичните показателни местоимения за близост и отдалеченост (т. е. *този / тоз / тоя, онзи / оня*), Чизмарова доказва, че тези форми често отразяват субективното отношение на го-

ворещия, което показва, че определеността е много по-субективно понятие, отколкото е общоприето да се смята.

Ронел Александър (Калифорнийски университет, Бъркли) представи доклада *Българската диалектология като жива традиция*, който описва един продължаващ проект, основан на дигитализацията на материал от теренна работа на Архива София–Бъркли от българска диалектна реч, събрана от американо-български колектив за теренни проучвания в продължение на много години и във всички области на България (60 различни села). Всеки аудиоклип, избран за този проект (около 150 клипа) не само показва главните езикови черти на въпросния диалект, но образува и кохерентен дискурсивен сегмент, чието съдържание е от етнографски интерес.

Следващото заседание беше посветено на многоезичните контакти и на езиковата политика. Брайън Джоузеф и Кристофър Браун (Държавен университет в Охайо) бяха съавтори на доклада *Уроците по балканистика на гръцкия от Южна Албания*, чиято поява е резултат от теренна работа, проведена в Южна Албания, населявана от голям брой носители на гръцкия език. Докладът целеше да изтъкне настоящата социолингвистична ситуация на гръцки говорещото малцинство и да съобщи за някои заслужаващи внимание езикови черти на гръцкия диалект в този район. Другата цел на доклада беше да хвърли светлина върху явленията на езиков контакт и на интерференцията между гръцкия и албанския, срещани на всички езикови равнища.

Програмата на конференцията продължи с друг доклад в съавторство, озаглавен *Език в процес на създаване? Случаят с буневски*, представен от Мария Илич (Институт за балканистични изследвания на Сръбската академия за наука и изкуства) и Боян Белич (Вашингтонски университет). Авторите представиха процеса на създаване на един нов език на основата на щокавския диалект покрай съ-

ществувалите вече босненски, хърватски, сръбски и черногорски, а именно буневски. Докладът беше въз основа на теренна работа, проведена сред буневското малцинство в Северна Сърбия. Авторите анализираха езиковата идеология на буневския политически елит и фазите, през които преминават процесите на стандартизация на буневския.

Докладът на Кийт Лангстън (Университет на Джорджия) *Управление на хърватския и сръбския: ролята на организациите за езиково планиране* сравнява политиката и практиката, водена от хърватските и сръбските езикови агенции *Vijeće za normu* (Съвет за нормиране) и *Odbor za standardizaciju* (Съвет за стандартизация). Лангстън изтъква следните разлики: хърватското *Vijeće* е било създадено от правителството, характеризира се с пуристична насоченост и няма организирано противопоставяне; от друга страна, сръбският *Odbor* е бил създаден от учени, характеризира се с антипуристична насоченост и има организирано противопоставяне на своята политика.

Последното заседание на конференцията започна с доклада на Теде Кал (Университет „Фридрих Шилер“, Йена) *Стари професии и названия на професии в многоезичните общности в Южна Албания*. Изложението на Кал обрисова теренната работа, проведена в Южна Албания сред различни етнически групи. Кал отбелязва, че различните етнически групи показват предпочитание към определени традиционни професии и подчерта, че някои имена на професии претърпяват семантични изменения към етноними.

Олга Младенова (Университета на Алберта, Калгари, Канада) представи доклада *Текстов анализ и историческо езикознание*. Младенова даде три примера, как изданията на важни текстове могат да предоставят данни, обогатяващи разбирането ни за ис-

торията на един език: тя анализира произхода на една българска правописна съгласуваност (изписването на клистиката да 3 л. ед. ч. *й*) и обсъди ново доказателство за устойчивостта на падежа в българския от XIX в., както и континуантите на праславянското **ě* в българския от XVII в.

Научната част на конференцията приключи с доклада на Доналд Дайър (Университета на Мисисипи) *Нестабилно равновесие: действителните уроци при приемането и отхвърлянето на ръкопис за сп. Balkanistica*. Като редактор на списание *Balkanistica* Дайър обобщи своя богат професионален опит в работата си с автори, ръкописи, рецензенти. Дайър цитира статистически данни за организиране на постъпилите ръкописи по област на изследване, автор, година и страна.

Наред с лингвистичните приноси бяха представени и доклади в областта на фолклора, литературата и културологията от американски, руски, албански, македонски, словенски, сръбски колеги.

Осемнайсетата конференция излъчваше неповторимо очарование със старанието на организаторите да свържат две сфери и два подхода към балканските култури: на академичните кръгове и на прочути жители на Сиатъл, които имат личен, хуманитарен или артистичен интерес към Балканите. За тях бяха предназначени заседанията *Моите Балкани*, с които завършваше всеки ден от конференцията. Организаторите бяха запазили една финална изненада за участниците: малко тържество в чест на проф. Джеймс Ожеро* във връзка с оттеглянето му от академична дейност, на което негови колеги, ученици и близки разказаха за личността и работата му.

Мария Илич (Белград)
e-mail: marija.mail@gmail.com

Превод от английски: Петя Асенова

* Академичната кариера на проф. Джеймс Ожеро е тясно свързана с България: като Фулбрайтов стипендиант през 1968–1969 той преподава английски и езикознание в Софийския университет, а през 1976–1977 участва като изследовател в диалектоложка експедиция в Родопите. Поставя началото на изучаването на български език във Вашингтонския университет, Сиатъл (бел. ред.).